

Kitabın ilk cümlesi, hem okuru hem yazarı kishkırtır

“Kitapların ilk cümlesi o eserin yazgısıdır biraz da. Okur ya gönlünü kaptırır ya da usulca uzaklaşır. Yazar için de epey zor bir süreçtir. Nice haller yaşanır o ilk cümle hatırlına.

Orhan Pamuk, ilk cümle sancısını şöyle anlatmıştı bir söyleşisinde, ‘Bir kitabın ilk cümlesi benim için önemlidir. Çok düşünürüm. İlk cümle kitabın bütün ruhunu, gideceği yolu, okura vereceği ruh hallerini sezdirmelidir. Kitabın adını, ilk cümlesini, son cümlesinin ne olacağını yıllarca not tutar düşünürüm.’

İngiltere Sheffield Hallam Üni-versitesi'nde Kültür Politikası ve Yönetim üzerine master yapan Musa İğrek, Enis Batur'dan esinlenerek kurduğu İncipit Enstitüsü'nü (www.incipitenstitusu.com) bu cümlelerle anlatıyor. Batur, 2006'da kaleme aldığı bir yazısında, yeryüzünde bugüne dek yazılmış bütün kitapların ilk cümlelerini bir araya toplamak, onları sınıflandırmak, biçimlendirmek, ilişkilendirmek ve yorumlamak amacıyla kurulacak bir enstitüden bahsetmişti. Pek çok yazar da enstitü fikri için o zaman Batur'a destek olmuştu. Ama kaç yıldır kimseden ses çıkmayınca senelerce çekmecesinde defterler dolusu ilk cümle biriktiren Musa İğrek harekete geçti ve İncipit Enstitüsü'nü internette kurdu.

On beş gün önce kurulan enstitüde 200'ün üstünde incipit toplanmış bile. İğrek, şimdilik sadece Türk ve dünya edebiyatından üç tür; roman, öykü ve denemeye odaklılarını söylüyor. ‘Has edebiyata katkısı’ olduğu düşünülen kitapların ilk cümlelerini kabul ediyor enstitü. Bu bir yandan da edebi değeri olmayan kitaplara ait ilk cümlelerin incipit arşivine girmeyeceği anlamına geliyor. İğrek bunun için incipitin dil zevki veren kalıcı metinlere dikkat çekmek istediğini söylüyor.

Fransa, İspanya ve İngiltere'de incipit meraklısı pek çok okur olduğunu söylüyor İğrek ve ekliyor: “İlk cümplenin hem okur hem de yazar için kışkırtıcı bir yanı var, kitabın sesini ele verir. Gabriel Garcia Marquez, kitabın ilk cümlesinin metnin tamamı için bir laboratuvar görevi gördüğünden söz

ediyordu.”

‘Incipit’ ne demek?

Incipit, Latincede ‘başlangıç, giriş cümlesi’ anlamına geliyor ve pek çok dilde incipit olarak yazılıyor. Enis Batur'un aktardığına göre incipit, Latin edebiyatında zamanında tasnifi kolaylaştırdığı için kullanılan bir terim, sonra 4-5 yüzyıl kullanılmamış ve üzerinde durulmamış. Siz de edebiyata katkısı olduğunu düşündüğünüz kitapların ilk cümlesini incipitenstitusu@gmail.com adresine iletebilirsiniz.

2013-02-04

Muhabir: ZEHRA ONAT İSTANBUL
